

* формула розподілу (%A+%B+...%N=100%)

Тестова методика А.В.Зака "гра в повторення" дозволяє диференціювати дітей за рівнем розвитку здатності діяти подумки (нульовий, вихідний, частковий і цілісний, в якому виділяють ще п'ять підрозділів). Ми визначали такі показники: кількість дітей кожного рівня, середній рівень групи; кількість дітей, які після закінчення терміну підексперименту перейшли на наступний рівень, формулу розподілу (%A+%B+...%N=100%), середню величину приросту.

Математико-статистичний аналіз показав, що величина середнього приросту здатності діяти подумки в експериментальній групі достовірно вища, ніж у контрольній ($p < 0.1$; $t_{e-x} = 1.76$) та у найсильнішій з фонових груп - одному з математичних класів ($p < 0.1$; $t_{e-2A} = 1.89$), а також значно вища, ніж у всіх інших групах дітей ($p < 0.05$; $t_{e-1A} = 2.67$; $t_{e-2B} = 2.73$; $t_{e-2B} = 3.53$).

Результати контрольної групи і одного з математичних класів не відрізняються ($t_{k-2A} = 0.17$) і, хоча величина приросту у контрольній групі більша, ніж у всіх інших фонових групах, проте достовірної відмінності не виявлено ($t_{k-2D} = 0.81$, $t_{k-2B} = 0.84$, $t_{k-2B} = 1.24$).

Схожі результати дало порівняння найсильнішої з фонових груп (2-A кл.) з іншими фоновими групами: помітна тенденція до вищої величини приросту у цьому математичному класі, проте статистично достовірної відмінності не виявлено ($t_{2A-2D} = 0.68$, $t_{2A-2B} = 0.73$, $t_{2A-2B} = 1.11$).

Відсутність достовірної відмінності між середніми значеннями приросту в цих випадках можна пояснити недостатньою тривалістю періоду, що вивчався.

Висновки: 1. Для дітей 8-річного віку заняття шахами за традиційною методикою для початківців так само, як і заняття математикою, сприяють розвитку важливої властивості психіки - здатності діяти подумки. 2. Експериментальна методика занять з юними шахістами-початківцями у плані розвитку здатності діяти подумки значно ефективніша від традиційної.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕНЬ СПОРТИВНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ БОКСЕРІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ КЛІЧКО ВІТАЛІЙ

Переслав-Хмельницький державний пед. інститут ім. Г.С. Сковороди

Дослідження впливу систем організму людини та його особистісних якостей на досягнення в спорті присвячені багаточисельні дослідження як вітчизняних так і зарубіжних авторів.

У вирішенні цієї проблеми зроблено багато, однак питання про вплив біологічних, генетично зумовлених факторів на спортивні досягнення розроблене занадто мало (Л.Сергієнко, 1992; С.Хрущев, Б.Шварц, 1984).

Вирішення цього питання має значення для розробки методів оцінки спортивної обдарованості, що є основним предметом досліджень вітчизняної теорії спортивного відбору та орієнтації.

Вченими розроблялись питання теоретичних основ спортивного відбору (В.Бальсевич, В.Волков, Л.Волков, В.Платонов, А.Радионон, К.Сахновський, В.Филин, С.Хрущев, Б.Шварц та інші) та критерії оцінки при відборі в легкій атлетиці (Л.Волков, 1968-1994; А.Сіріс, П.Гайдарська, К.Рачев, 1983), плаванні (Н.Булгакова, 1986; К.Сахновський, 1991, 1996), спортивних іграх (М.Бріль, 1980; П.Осташев, 1982; Л.Латишкевич, 1986) та інших видах спорту.

Досягнення мають вчені і в розробці методів відбору у боксі (М.Романенко, 1985; О.Фролов, Н.Худодов, 1972; Г.Шашков, А.Ширяев, 1982 та інші).

Аналіз літературних джерел та особистий досвід свідчать, що спортивний відбір у боксі повинен бути на всіх етапах багатолітньої спортивної підготовки. Так фахівці з боксу рекомендують на першому етапі оцінювати координаційні здібності, спритність, сміливість, активність та рішучість, витривалість та швидкість.

Другий етап відбору здійснюється після восьми-дев'яти місяців навчання боксу, де проводиться оцінка працелюбності, рішучості, дисциплінованості, спеціальних фізичних здібностей.

На останніх етапах підготовки в основному відбір здійснюється за результатами змагальної діяльності та за такими особистісними якостями як упевненість, рішучість, стійкість, ініціатива та витримка.

Система багатолітнього відбору у боксі базується в основному на особистісних якостях спортсмена, котрі не становлять у структурі спортивної обдарованості біологічну основу, а в значній мірі можуть виховуватися при вмілому педагогічному впливові. Слід зауважити (Л.В.Волков, 1990, 1996 та інші), що у теорії спорту перш за все необхідно розділяти загальну та спеціальну обдарованість.

Загальна обдарованість виявляється у всіх видах спорту, тобто це характерні вимоги сучасного тренувального процесу та змагальної діяльності. Спеціальна обдарованість властива тільки певному виду спорту. Дослідження останніх років спрямовані, як правило, на виявлення вже на початковому етапі спортивної підготовки спеціальної обдарованості.

Наші дослідження та спостереження свідчать, що на початковому етапі слід визначати загальну обдарованість дітей і підлітків.

Висновки експериментальних результатів (Л.В.Волков, 1986; Е.П.Ільїн, А.В.Радионон, 1973; Э.Г.Мартиросов, 1989) свідчать, що за

гална спортивна обдарованість - це поєднання, сполучення задатків (генетично обумовлених морфо-функційних та психофізіологічних особливостей).

Попередні дослідження свідчать, що для сучасного спорту характерним є дуже великий обсяг тренувальних навантажень і достатньо емоційна змагальна діяльність на рівні стресу.

Таким чином, досліджуючи біологічну основу успішної тренувальної та змагальної діяльності можна робити висновки про рівень загальної обдарованості, яка і є предметом оцінки на початковому етапі спортивної підготовки юних боксерів.

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКОВОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ БОКСЕРІВ

ПАЛАТНИЙ АРТУР

Переяслав-Хмельницький державний пед. інститут ім. Г.С.Сковороди

Фізична підготовка спортсмена є одним з багатьох компонентів сучасного багаторічного навчально-тренувального процесу. Особливе значення даному виду підготовки приділяється на початковому етапі (В.Г.Алабін, 1981, 1995; Н.Ж.Булгакова, 1985, 1996; Л.В.Волков, 1993; В.С.Келер, В.М.Платонов, 1993; Л.В.Матвеев, 1977; М.Я.Набатнікова, 1982; М.В.Платонов, 1980, 1987; А.А.Тер-Ованесян, 1978; П.К.Сахновський, 1990; В.П.Філін, 1983, 1987 та інші).

На сьогоднішній день теорією і практикою боксу розроблені достатньо обґрунтовані рекомендації з організації початкової фізичної підготовки юних боксерів (І.П.Дегтярьов, 1987, 1983; Є.В.Калмиков, 1982; В.А.Насеткін, 1987; М.І.Романенко, 1985; В.П.Снігірьов, 1974 та інші). Однак, сучасні високі вимоги до підготовки спортсменів високої кваліфікації ставлять нові завдання, вирішення яких потребує спеціальних теоретичних та експериментальних досліджень.

Це відноситься, перш за все, до реалізації головного принципу спортивної підготовки дітей і підлітків - єдності особливостей вікового розвитку та великих сучасних тренувальних і змагальних навантажень.

Результати досліджень (І.А.Аршавський, 1981; Л.В.Волков, 1993; О.О.Гужаловський, 1986; М.Я.Набатнікова, 1992; В.П.Філін, 1987 та інші) свідчать, що реалізація принципу єдності вікового розвитку і тренувальних, змагальних навантажень у фізичній підготовці юних спортсменів базується на знаннях сензитивних періодів розвитку фізичних здібностей. Гетерохронність їх розвитку і зумовлює вибіркове тренувальне навантаження.

З метою глибшого вивчення даного питання і удосконалення практики початкової підготовки юних боксерів були проведені до-